

Sveuč. prof. Dr. GRGA NOVAK, Zagreb

Utvrde na otoku Visu iz vremena mletačkog gospodstva

Ne samo na Jadranskom, nego ni na Sredozemnom moru nema otoka, koji bi na tako malenoj površini imao toliko starih tvrđava i kula, koliko ih ima otok Vis. Njegovu su stratešku važnost na osobit način prvi iskoristili Englezi (1810—1815), a iza njih su Austrijanci stvorili iz otoka Visa skoro jednu jedinstvenu veliku tvrđavu, obranjenu sa svih strana i utvrđenu na svim pozicijama, na kojima je moglo da dođe do iskrcavanja neprijateljskih četa. Neka se od tih englesko-austrijskih utvrđenja i danas vide, neka su djelomično, a neka sasvim porušena.

Osim ovih tvrđava i kula, koje su sagrađene u XIX. vijeku, nalazi se na otoku Visu nekoliko kula (tvrđava), koje potječu iz mletačkog vremena, i koje već u doba dolaska Engleza nisu služile za vojničke svrhe. To su jedna kula i jedna tvrđava u Komiži i četiri kule u varoši Visu.

U zapadnom dijelu današnje varoši Komiže, na samoj obali nalazi se vrlo dobro sačuvan i djelomično restauriran kaštel, nad čijim se ulaznim vratima nalazi natpis OPUS CURA IOANIS GRIMANI COMITIS ET PROVISORIS SUB ANNO DOMINI MDLXXXV. Iz ovog je natpisa jasno da je ovaj kaštel dao sagrađiti hvarski knez i providur Ivan Grimani godine 1585. Natpis nam kaže i to da je ovaj kaštel sagrađen »cura« = brigom kneza i providura Ivana Grimani, iz čega se vidi, da ga on nije dao sagrađiti o svom trošku, a i to da taj kaštel nije sagrađila ni država. Kako je sagrađen i kako se održavao taj kaštel našao sam zabilježeno u jednom ovjerovljenom prepisu jednog riješenja hvarskog kneza i providura Jerolima Donado od 10 jula 1617 godine. Taj se ovjerovljeni prepis nalazi u arhivu župnog ureda u varoši Visu na otoku Visu, u zbirci »Liber Comisiae«.

U ovom se dokumentu govori kako je hvarski knez i providur Ivan Grimani bio odredio da se prihod dijela ulovljene ribe u uvali Trešljavac (Trešćevac; na južnoj strani otoka Biševa) imade upotrebiti z agrađnju kaštela u Komiži. Kad je kaštel bio sagrađen, oslobodio je generalni povidur Petar Pasqualigo, na molbu komiških ribara, 25 avgusta 1608 g., ribanje u spomenutoj uvali svake obaveze prema komiškom kaštelu.¹⁾ Međutim iz ovoga dokumenta ne doznajemo koji se dio ribolova u uvali Trešljavac imao upotrebiti za građnju komiškog kaštela.

29 maja 1619 odredio je hvarski knez i providur Pelegrin Bragadin, da se dio prihoda ove »pošte« ima dati za popravak komiškog kaštela. Kad je taj popravak učinjen obratilo se 1620 g. crkvinarstvo hvarske katedrale svom knezu i providuru Gabrijelu Bembo s molbom, da odredi, da trećina prihoda pošte Trešljavac, ide, kroz slijedećih 10 godina, za građnju hvarske katedrale.

¹⁾ Liber Comisiae, u arhivu župnog ureda u Visu str. 259; Terminacija Gerolima Cornara, kneza i providura Hvara od 10 jula 1617.

Hvarski je knez i providur Bembo, pošto se sam na svoje oči uvjerio da za sada ne treba nikakvih popravaka na komiškom kaštelu, odredio da za idućih 10 godina jedna trećina ulovljene ribe na pošti Trešljavac pripada gradnji hvarske katedrale. Ali, ako bi se međutim dogodilo, da neprijatelji napadnu Komižu, ili da na koji drugi način bude trebalo popraviti kaštel, treba da se taj popravak učini iz novca, koji je dobiven od pošte Trešljavac.²⁾

Iz ovog riješenja kneza providura Bemba vidi se da je od ribolova u uvali Trešljavac uziman treći dio išao u javne svrhe, dakle, da je i za gradnju komiškog kaštela uziman treći dio ribolova ove »pošte«.

Kad je hvarski knez i providur Giovanni Grimani dao sagraditi kaštel u Komiži, naredio je on da se taj kaštel sagradi na mjestu gdje se nalazila kuća, u kojoj je, kad je boravio u Komiži, stanovao sudac Visa. Kako je sada sudac Visa ostao bez svoga stana u Komiži, naredio je isti Grimani, 2 juna 1585 godine, da sudac Visa, kadgod bude boravio u Komiži, ima da stanuje u novo-sagrađenom kaštelu. To je riješenje hvarskog kneza i providura Grimani-ja potvrdila vlada dukalom od 18 juna 1598 g. 1663 g. 29 oktobra ponovo je potvrdio to pravo viškog suca hvarski knez i providur Giacomo Gabrieli 14 juna 1672 g., a onda generalni providur Zorzi Moresini, pod prijetnjom globe od 100 dukata onome kaštelanu, koji ne bi ovo ispunjao.³⁾

Sačuvala nam se potvrda komiškog prokuratora, kojom 3 jula 1672 g. potvrđuje, da je tadanji kaštelan u spomenutom kaštelu Dinko Mladineo primio na stanovanje u kaštelu viškog suca Nikolu Giaxa, i da je sudac u kaštelu stanovao dok je boravio u Komiži.⁴⁾

Da osigura Komižu od bilo kojih napadaja, naredio je 1625 god. generalni providur Dalmacije i Albanije Francesco Molino, da se u Komiži sagradi još jedna utvrda (forte). Poslije temeljitih izvida odredi Molino, da se ta nova utvrda u Komiži sagradi oko crkve Svetoga Nikole, uz koju je bio nekada manastir benediktinaca. I Molino je, kao nekoć hvarski knez i providur Grimani, odredio, da se ova nova tvrđava gradi od prihoda pošte Trešljavac (Tresgliavaz). Osim toga sami su Komižani, svjesni od kolike će koristi biti ta nova tvrđava, zaključili, da se prihod soli, što je Komiža dobivala, dade za gradnju ove tvrđave.

Godine 1645 bila je tvrđava Sv. Nikole u Komiži uglavnom gotova, tako da je Franjo Molino, koji je u to postao generalni providur mora, u maju god. 1645 naredio da se unese u nju nekoliko topova, oružja i municije, koliko je potrebno za njenu odbranu.

Međutim dvanaestorica Komižana, kojima je bila povjerena briga oko novca za gradnju, i koji su imali da se brinu za novu tvrđavu i da ju čuvaju, nisu novcem upravljali kako su morali, i tvrđava nije mogla da bude dovršena, a određena artiljerija i oružje bilo je izloženo kvaru. Videći to Komižani i ostali stanovnici otoka Visa, obrate se 1645 g. istom Franji Molinu, koji se je tada u svojstvu generalnog kapetana mora nalazio na svojoj galiji u hvarskoj luci. Molino je pregledao kasu i račune, i naredio da se ima nadoknaditi sav novac, bilo da je on utrošen u druge svrhe, a ne u gradnju spomenute tvrđave ili da je on pronevjeren. Da se pak ponovo ne dogodi nešto slično, naredi generalni

²⁾ Riješenje Gabriela Bembo, kneza i prov. Hvara, publikovano 26 aprila 1621. — Ovjerovljeni prepis, danas kod g. kasacijonog suca Remigija Bučića fol. 86.

³⁾ Circa il habitat nel castello di Comisa del giudice di Lissa. Ovj. prep. kod pisca.

⁴⁾ Ibid.

kapetan mora 11. maja 1645. da novac za ovu gradnju ima da bude čuvan u kasi, koja će imati tri različita ključa, od kojih će jedan čuvati najstariji odbornik za gradnju i čuvanje ove tvrđave, drugi najstariji prokurator mjesta (Komiže), a treći gaštald.

Osim već utrošenog novca trebalo je da tada bude u blagajni još 7701 : 1 Lira, što je bilo dovoljno za potpuno dovrešnje nove tvrđave. Zbog toga naredi generalni kapetan mora Molino, da od tada dalje ne treba da prihodi pošte Trešljavac idu za gradnju tvrđave Svetog Nikole, nego neka pripadaju onome, koji na njih ima pravo. Isto tako neka i sol određena za ovu gradnju pripadne stanovnicima Komiže.⁵⁾

Sada je hvarski knez i providur Giulio Balbi pozvao sve one, kod kojih se nalazio spomenuti novac, ili im je bio pozajmljen, da u roku od osam dana inaju da donesu taj novac u kneževu kancelariju, da se metne u određenu kasu, i upotrebi, pod nadzorom kneza za gradnju tvrđave Svetog Nikole u Komiži. Knez će odrediti novih 12 odbornika za gradnju i čuvanje spomenute tvrđave. Ovo su kneževo naređenje imali da provedu prokurator i Komiže pod prijetnjom globe od 50 dukata.

Već prije toga riješenja generalnog providura mora Francesca Molina obratili su se Komižani na generalnog providura Dalmacije i Albanije Andriju Vendramina, s molbom, da se njima dade sol, koja je dosada davana za gradnju tvrđave Sv. Nikole, jer da je za tu gradnju skupljeno toliko novca da ne treba više za njezin svršetak. Osim toga obratilo se i crkvinarstvo hvarske katedrale, s molbom da prihod pošte Trešljavac, bude ponovo određen za gradnju katedrale u Hvaru. Vendramin je udovoljio i jednima i drugima, tako da je odsada sol određena za gradnju tvrđave Sv. Nikole pripadala Komižanima, a prihod od ribolova pošte Trešljavac za gradnju hvarske katedrale.⁶⁾

U varoši Visu, na sjevernoj strani otoka Visa, nalaze se četiri kule, koje potječu iz vremena venecijanskog gospodstva na ovom otoku. Dvije se od tih kula nalaze u onom dijelu varoši, koji se zove Kut i koji je nekad bilo samostalno selo, jedna je od njih u Luci, koja je isto tako još u XVIII stoljeću bila samostalno selo, a jedna u Smiderevu, kako se zove onaj kraj Visa koji se protegao između Luke i Kuta. Od one dvije, koje se nalaze u Kutu, jedna je u vrtu stare plemićke porodice Jakša. Tu je kulu porodica Jakša počela da gradi u XVII st., ali ju nije dovršila. Druga se kula nalazi u jugoistočnom dijelu Kuta. Ko je gradio ovu drugu ne znamo, kao što ne znamo ni ko je gradio onu, koja se nalazi na Smiderevu. Ali, kako se ove dvije kule skoro i ne razlikuju od okolnih kuća ničim, osim svojom visinom, to se na njih sasvim zaboravilo, niko ih ne spominje, a vjerojatno niko se kasnije nije ni interesirao ni pitao ko ih je sagradio i kada su one bile podignute.

Sasvim je nešto drugo sa kulom, koja se nalazi u Luci, na jugozapadnoj obali današnje viške luke. Ona ima izrazito oblik kule, nalazi se na otvorenom mjestu, uz samo more, i svako ko dolazi u Vis opazi ju na prvi pogled. A ipak

⁵⁾ Terminacija generalnog providura mora F. Molina, »con autorità di Capitan generale da Mare, u arhivu župnog ureda u Visu »Liber Comisiae« st. 67—70.

⁶⁾ Terminacija gener. prov. Andrije Vendramina dd 22 maggio 1645. Rukopis u zbirci »Circa la posta di Tresgliavaz« kod g. Remigija Bučića fol. 44, 45.

Terminacija Giulia Balbi kneza i providara Hvara dd 1 feb. 1645 (1646). U istoj zbirci isti rkp. fol. 95.

niko na Visu nezna ni ko ju je sagradio, ni kada je sagradena, ni u koje je svrhe služila. Šta više nema na toj kuli nijednog natpisa, koji bi nas u to upućivao, o njoj nije zabilježeno ništa ni u jednoj knjizi, koja govori i o Visu, i o njoj nema ni spomena čak ni u kratkoj historiji Visa, koju je oko 1718 godine napisao višanin Dr. Ante Matiašević-Caramaneo.

Rezultat moga traženja podataka o toj kuli u mletačkim i hvarskim arhivima bio je samo negativan; nisam mogao naći ništa, jer nijedan generalni providur Dalmacije i Albanije i nijedan kapetan kulfa nisu o toj kuli u Visu ništa saopćavali vladi u Veneciji. Ipak sam iz toga mogao da sa sigurnošću zaključim, da, kad neki generalni providur Dalmacije i Albanije nabraja ne samo sve, nama poznate tvrđave na dalmatinskom kopnu, nego i na otocima, navodeći pri tom broj topova i mužara, kao i svu ostalu spremu u njima, a ne govori ništa o ovoj kuli u Visu, da je ta kula bila privatno vlasništvo, bilo neke porodice, bilo samih Višana, a da joj je svrha bila, da u vrijeme nevolje posluži za zbjeg. Na tu me je misao navodio i fakat, da se u Visu nalaze još tri kule, od kojih je jedna svakako bila privatna (Jakša), a vjerovatno i druge dvije. Ta me spoznaja navela na to, da treba još da pregledam spise u državnom arhivu u Zadru, gdje se mogla da nade dozvola vlasti za zidanje ovakove kule, koja je mogla u eventualnoj buni da posluži i buntovnicima protiv državne, odnosno komunalne vlasti. Na taj sam način došao do spisa, koji, i ako nisu bila direktna i originalna dozvola za gradnju spomenute kule na zapadnoj obali viške luke, oni su ipak nedvojumno i službeno govorili o toj dozvoli, zabilježili vrijeme gradnje, svrhu te kule, i osobe, koje su ju sagradili.

Prvi se put spominje ova kula u spisima državnog arhiva u Zadru 27 decembra 1646 g. i to u spisima generalnog providura Dalmacije i Albanije Leonarda Foscolo, koji je bio na tom položaju od godine 1646 do 1650.

Antun Perasti i njegovi unuci Tadija i Šimun obratili su se bili na generalnog providura Leonarda Foscolo. U toj svojoj prestavci oni su iznosili, da imaju na Visu jednu kulu, ili tvrđavu, koju su sagradili o svom trošku, za sigurnost svojih stvari i svojih porodica, kao i za onu ostalih stanovnika, koji bi se, u slučaju potrebe, htjeli zakloniti. Kad je međutim neki Jakov Pribić, zvani Zganà, blizu ove kule podigao jednu kamenu ogradu, koja je umanjivala obrambenu sposobnost kule, naredila mu je hvarska komuna, 8 marta 1629 g., da tu ogradu poruši. U vezi s time izdao je generalni providur Priuli, 14 februara 1638 g., naredenje, kojim je zabranjivao bilo kakovu gradnju kraj te kule, ako bi ta gradnja umanjivala njenu obrambenu sposobnost. Ako bi ipak neko nešto takova sagradio, imalo se to porušiti.

Uza sve to sagradio je Luka Pribić, sin tada pokojnog Jakova, nove ograde, koje su smetale spomenutoj kuli. Hvarski je providur naredio Pribiću, da te ograde poruši, ali ga ovaj nije htio da posluša. U to je on i umro, a da tih ogradina porušio nije. Sada su se obratili vlasnici te kule generalnom providuru Leonardu Foscolo, koji je na to, 27 decembra 1646 g., naredio sinovima pokojnog Luke Pribića, da pod prijetnjom globe od 200 dukata, imaju da poruše sve ograde, koje je njihov otac sagradio, a smetale su spomenutoj kuli. Ako kroz osam dana to ne učine, morati će to na njihov račun da učini, na poziv porodice Perasti, bilo koji javni činovnik.⁷⁾

⁷⁾ U državnom arhivu u Zadru-Atti del provveditore generale in Dalmazia ed Albania Leonardo Foscolo, dall'anno 1646 all'anno 1650, Libro I, c. 214, 215.

Iz ovog akta doznajemo za jednu kulu na Visu, koju je sagradila porodica Perasti, o svom trošku, za obranu svoju i svojih sumješтана, ali ne doznajemo ni u kom je mjestu na otoku Visu bila ta kula, da li u Kutu, Luci ili Komiži, a ni to, kada je porodica Perasti ovu kulu sagradila, kao ni koji je Perasti to učinio.

U ovo drugo nas upućuju akti generalnog providura Dalmacije i Albanije Girolama Cornaro (1686—1689).

Stanovnici otoka Hvara i Visa, koji su svi zajedno sačinjavali hvarsku autonomnu komunu, dijelili su se u ovo doba u plemiće (nobili) i »građane i puke« (cittadini e popolo). Prava i dužnosti i jednih i drugih bila su tačno određena statutom. Hvarski plemići nisu primali u svoj krug nove ljude, osim u vrlo iznimnim slučajevima. Od zatvora velikoga vijeća u XV stoljeću pa sve do propasti mletačke republike hvarsko je veliko vijeće »agregiralo« samo par porodica. I na otoku Hvaru i na Visu bilo je porodica, koje su stekle plemstvo u nekom drugom mjestu Dalmacije, Istre, ili Italije, ili su pak dobile ugarsko plemstvo. Takovo plemstvo nisu hvarski plemići priznavali i članovi ovakovih porodica bili su službeno smatrani pučanima i obvezani da vrše sve one poslove za zajednicu, koje su vršili ostali pučani, građani, seljaci i radnici. Tako je bilo i sa porodicom Perasti. Ali, kako je ova porodica bila sagradila spomenutu kulu, i obvezala se da će ju držati u dobrom obrambenom stanju, smatrala je, da bi, u zamjenu za to, mogla da bude oproštena od drugih tereta. U tu svrhu uputi ona, u oktobru 1686 g., molbu generalnom providuru Girolamu Cornaro, koji se tada nalazio u Splitu. U toj molbi kažu braća Vinko i Luka Perasti, kako je car Maksimilijan II dao ugarsko plemstvo Ivanu Perasti i njegovim sinovima Nikoli, Tomi i Benediktu, za mnogobrojne zasluge, koje su oni u njegovoj službi stekli.

Otkad se godine 1615 njihova porodica preselila na otok Vis i oni započeli gradnju ove kule, koju su oni, sa odobrenjem državne vlasti, na svoj trošak dovršili, oni su uvijek čuvali ovaj otok u vjernosti državi, pomažući u raznim zgodama stanovnicima, koji su bili u pogibelji, i braneći ih. Zbog toga su im razni generalni providuri u mnogo navrata izrazili svoje zadovoljstvo, i potakli ih da čuvaju onaj položaj koji služi za odbranu prilikom barbarskih upada, i koji je sam dovoljan da čuva luku, i da spriječi ulazak neprijateljskim brodovima, kao i drugim naoružanim ladama.« Porodica je Perasti uvijek o svom trošku izdržavala ovu kulu, a pri tom uvijek pazila da živi životom građanskoga svijeta. Ali je hvarska komuna njih svejedno smatrala pučanima, i silila ih da vrše dužnosti, kao i svi drugi pučani: da čuvaju stražu, da lično, kad ustreba, idu kao veslači na hvarsku galiju, »zajedno sa hvarskim seljacima«, a uza sve to oni su bili dužni, da stanuju u kuli i da ju čuvaju od gusara.

»Pritisnuti — kažu oni u ovoj svojoj molbi — od tako teških nevolja, i nalazeći se u takovim teškoćama, to, oslanjajući se na prava i privilegije, koji su našim pretcima dani, na uljudeno življenje, koje je u našoj porodici utvrđeno time, što je ona agregirana spomenutom (ugarskom) plemstvu, prostrti pred nogama Vaše Ekscelencije, molimo, da nas oslobodite obaveza i bilo kojih ličnih tlaka, osim obrane kule, koju nam je predala, kao u polog, Njegova Svjetlost, kad je dozvolila našim pretcima da ju podignu...«

Generalni je providur Girolamo Cornaro, koji je u to doba velikog rata s Turcima gledao u prvom redu vojne interese, i pri tom se malo obazirao na

autonomiju pojedinih gradova, odmah, 12 oktobra iste godine, udovoljio molbi braće Perasti, i odredio da je njihova dužnost da izdržavaju i brane kulu, a da su pri tom »oslobodeni svakog drugog nameta, i straže i lične službe na galiji, dok su obavezani da čuvaju kulu, oni i njihovi nasljednici...«⁸⁾ Ovo je riješenje generalnog providura potvrdio onda dužd dukalom 19 aprila 1687.

Ovaj nam drugi spis kaže, da je gradnja spomenute kule počela 1615 godine, da ju je porodica Perasti sagradila dozvolom i odobrenjem državne vlasti, da se je ta porodica obvezala, da će kulu izdržavati i braniti, i da je onda, 64 godine iza toga, država oslobodila porodicu Perasti, koja je bila član ugarskog plemstva, svakog nameta i dužnosti u hvarskoj komuni, uz uslov da izdržava i brani tu kulu. Ali svejedno ni iz ovoga spisa ne doznajemo, gdje je na otoku Visu ta kula bila, i koji ju je Perasti sagradio.

To doznajemo, prvi put, iz jednog spisa iz akata generalnog providura Vincenza Vendramina (1708—1711), i to iz njegovog riješenja datiranog u Splitu 17 oktobra 1709.

U to je vrijeme jedan Diuli Perasti, neki Luka, došao u novčane neprilike, i njegovi su neki vjerovnici htjeli da za naplatu tih dugova uzmu neke topove sa te kule. Protiv toga je ustao njegov nećak Antun Diuli Perasti i to prijavio generalnom providuru Vincenzu Vendraminu, koji je onda donio spomenuto riješenje:

»U luci otoka Visa, koja se zove Sveti Juraj hvarske jurisdikcije, na zapadnoj strani, nalazi se jedna kula, koju je već pred toliko godina, sa pristankom i odobrenje vlasti, o svom trošku podigao pokojni gospodin Vinko Diuli Perasti, i naoružao ju bronzanim topovima, za bacanje kamenih kugli, i s drugim potrebnim oružjem, a onda, u posljednjoj testamentarnoj odredbi, obavezao ju sa svim ostalim vojnim uređajem na najuži fideicomis, tako da nikada ne može ni da bude podijeljena...«

Generalni je providur riješavao, da »gospoda Luka i Antun Diuli Perasti ne smiju, pod prijetnjom globe od 500 dukata i državnoga gnjeva, bilo na koji god način ili pod bilo koju izliku, da dozvole, da se sa iste kule sasvim ili djelomično dignu topovi ili bilo koje drugo oružje.«⁹⁾

Iz ovog dokumenta doznajemo, da je kulu sagradio Vinko Diuli Perasti, u luci Sv. Jurja, t. j. u današnjoj viškoj luci, i to na njenoj zapadnoj strani.

Posljednji dokumenat u zadarskom arhivu, koji nam o ovoj kuli na Visu govori, je iz vremena generalnog proveditorata Sebastiana Vendramina (1729 do 1732).

Kad je spomenuti Luka Perasti umro, ustali su ponovo njegovi vjerovnici i tražili da im se za naplatu duga dadu bronzani topovi (kamenjare), i da se kula uopće razoruža. I ponovo se tome opro Antun Perasti, nećak Lukin, i stvar prijavio generalnom providuru Sebastianu Vendraminu, koji je tada boravio po službenom poslu u Sinju. 17 oktobra 1730 godine donio je generalni providur riješenje, koje je bilo identično sa onim, koje je izdao generalni providur Vincenzo Vendramin prije 21 godinu, s time da se pozivala autonomna vlast hvarske komune, da se brine za njegovo izvršenje.

⁸⁾ Atti del prov. gen. Girolamo Corner dall'a. 1689 all'a. 1689. Libro Unico c. 481. U državnom arhivu (Archivio di stato) u Zadru.

⁹⁾ Atti del prov. gen. Vincenzo Vendramin dall'a. 1708 all'a. 1711. — Libro IV. c. 252 u drž. arhivu u Zadru.

I ovo riješenje, kao i ono ranije, određuje tačno položaj te kule, njenog graditelja i njenu svrhu: »U luci otoka Visa, hvarske jurisdikcije, koja se zove Sveti Juraj, na zapadnoj strani, nalazi se kula, koju je već pred mnogo godina, uz dobrostivu javnu privolu, na vlastiti trošak, podigao pokojni gosp. Vinko Diuli Perasti i naoružao je bronzanim kamenjarama, kao i drugim potrebnim oružjem...«¹⁰⁾

Navedeni dokumenti riješili su sasvim zagonetku velike kule na zapadnoj obali viške luke. Nju je 1615 godine dozvolom vlasti počeo graditi Vinko Diuli Perasti, koji se je upravo tada doselio na Vis. Porodica Diuli Perasti dobila je bila prije toga, još za cara Maksimilijana II (1564—1576), ugarsko plemstvo. Došavši na Vis porodica je Perasti nastavila svoje vojničke tradicije i sagradila kulu na obali, da štiti sebe i svoj imetak, i ujedno da u slučaju nevolje primi u kulu i dio Višana a i da neprijateljskim ladama brani ulaz u luku. U tu je svrhu služila spomenuta kula svakako još 1730 godine.

R É S U M É

Fortifications sur l'île de Vis (Lissa) du temps de la domination vénitienne.

L'auteur affirme qu'il existe sur l'île de Vis (Lissa), dans la mer Adriatique quelques fortifications du temps de la domination vénitienne (1420—1497). Pour quelques unes d'entre elles, on ne savait pas qui les avait construites, ni quand ni pourquoi. En se fondant sur le matériel des archives de Vis (Lissa), Hvar (Lesina), Zara et Venise, l'auteur donne des renseignements sur une tour et une fortification à Komiza sur l'île de Vis. Il en donne également sur une tour dans le port de la ville de Vis d'aujourd'hui, dont on ignorait jusqu'à présent: sa date de construction, son but et qui l'avait construite. C'est Giovanni Grimani, comte et provéditeur de Hvar qui a fait construire la tour de Komiza (Comisa) en 1585 avec les recettes produites par la vente du poisson pêché dans le port de Trešljavac (Trešćevac) sur l'île de Biševo (Busi). La tour de Komiza autour de l'église de St. Nicolas a été construite par le provéditeur général de la Dalmatie, Francesco Molino, en 1625, également des recettes de la vente du poisson pêché dans le port de Trešljavac.

La tour qui se trouve aujourd'hui dans la partie occidentale du port de Vis (Lissa), sur la rive même, a été commencée par Vincenzo Diuli Perasti, venu s'installer à Vis en 1615, après l'autorisation des autorités vénitiennes. Sa famille a continué cette construction, et l'a adaptée pour s'y abriter elle-même et une partie des habitants de Vis (Lissa), suivant ses moyens, en cas d'attaque de la part des ennemis. Elle a défendu de la même manière l'entrée du port aux bateaux ennemis, et a servi dans ce but jusqu'en 1730.

¹⁰⁾ Atti del prov. gen. Sebastiano Vendramin dall'anno 1729 all'anno 1732, Libro IV di carte Nro 458, fol. 280. U istom arhivu.